

Tanker fra Karlsruuniversitetet

Af Dynke K. Jeppesen, Jens Gram og Ole V. G. Olesen

Tre studerende fra Danmarks Biblioteksskole i København blev i efteråret indskrevet som udvekslingsstuderende på det gamle Karlsruuniversitet i Prag, under det fælleseuropæiske udvekslingsprogram ERASMUS.

Dynke K. Jeppesen
dynkedynke@hotmail.com

Jens Gram
jensgram@gmail.com

Ole V. G. Olesen
olesenbagneux@gmail.com

Biblioteks- og informationsvidenskab har en aftale med de andre institutter på fakultetet, der bevirker at studerende kan sammensætte meget individuelle studieforløb. Det er der kommet nogle helt særegne indsigter ud af, som måske kunne være til inspiration i det uddannelsesmæssigt mere lukkede landskab, som Danmarks Biblioteksskole befinder sig i herhjemme. Her er et par glimt.

Poetic vs. Politic

Faget Poetic versus Politic var et litteraturfag, hvor kerneområdet var efterkrigstidens tjekkiske litteratur. Litteraturen blev set i forhold til de forandringer Tjekkiet gennemgik fra 1940'erne til 1990'erne, først deres involvering i 2. verdenskrig og derefter kommunismens indtog.

Der blev i de første timer givet en grundig introduktion til det historiske forløb, der knyttede sig til de læste værker. Denne introduktion blev fulgt op af en mængde læsestof, der gav os studerende et fælles grundlag for diskussion. Udover den historiske læsning blev der kun læst skønlitteratur, så kurset kan ikke beskrives som strengt litteraturvidenskabeligt, men mere som en indgang til et historisk forløb eller en historisk periode.

Vi var ca. 20 studerende på kurset, langt størsteparten var dog amerikanere eller briter. Det gjorde, at diskussioner hurtigt udviklede sig, da der var mange, der kunne diskutere på deres modersmål. Så for de få af os, der ikke har engelsk som modersmål, var det bare med at hænge på. Det var kun en fordel for kurset, da niveauet blev hævet af de diskussionslystne. Underviseren var en tjekkisk ph.d. studerende hvis speciale netop var i det emne han underviste i, hvilket gjorde ham enormt engageret. Han var dygtig til, at styre debatten og bringe de historiske fakta ind, når det var nødvendigt. Desuden var hans engelskkompetencer på et meget højt niveau.

Undervisningen foregik på en lille litteraturcafé i det inderste af Prags gamle bykerne, hvilket var rigtig hyggeligt, men til tider også en smule grænseoverskridende. Det var ikke unormalt, at man blev bedt om at læse op til fem sider højt af den roman, der blev gennemgået; dette måtte man så gøre, mens ens medstuderende og de resterende cafégæster lyttede mere eller mindre interesserede med. Efter et par gange med denne praksis blev det dog hurtigt normalt, og café undervisning har også sine fordele med espresso og kage.

Undervisningen var en gang om ugen og varede tre timer. Den første time bestod gerne af en prøve i den netop læste roman, den næste halvanden times tid bestod af diskussion og den sidste halve time bestod af introduktion til den næste roman i rækken og forfatteren bag denne.

Det vil med andre ord sige, at der blev læst en roman om ugen og denne læsning afsluttedes altid med en lille skriftlig prøve og diskussion.

Denne undervisningsform betingede, at man var godt forberedt og havde læst de givne værker grundigt. Ellers var det simpelthen ikke muligt, at besvare prøvens spørgsmål eller at deltage i den efterfølgende diskussion.

De værker, der blev læst og gennemgået forelå naturligvis på engelsk. Det gjorde, at lyrikken desværre var udelukket, da oversættelserne var for dårlige. Udover det, var der heller ikke litteratur skrevet af kvinder, da der i perioden ikke var oversat nogle markante kvindelige forfatters værker. Så litteraturen bestod af romaner af Milan Kundera, Bohumil Hrabal, Ivan Klima og Josef Skvorecky; udover det, var der skuespil af Vaclav Havel, så der blev ikke behandlet så mange genrer.

Men temaerne spændte vidt. I Kunderas *"The Joke"* var det kommunismens undertrykkelse og ytringsfrihedens begrænsning. Bohumil Hrabals

humoristiske *"I served the king of England"* omhandler en ung mands oplevelser før, under og efter 2. verdenskrig.

Alt i alt, et fremragende kursus, der gav historisk bevidsthed om en interessant periode i Centraleuropæisk historie og ikke mindst virkede litterært dannende.

Set i forhold til Biblioteksskolen var det en fornøjelse, at litteraturfaget handlede om skønlitteraturen og dens indhold, og ikke formidlingen af skønlitteraturen.

Beckett

Mit yndlingsfag i Prag var et litteratur/teatervidenskabeligt fag, der blev udbudt på universitetets institut for engelske og irske studier. Faget bestod af en grundig læsning af Samuel Becketts scene drama, både for scene og radio. Underviseren var en yngre professor, Ondrej Pilny. Kurset var et "almindeligt" overbygningsudbud og således hverken et ERASMUS eller ECES kursus (ECES er et amerikansk program for central-europæiske studier). Det var derfor hovedsagligt tjekkiske engelsk-studerende, der tog det. Selvom det var sjovt at møde studerende fra hele verden på mine andre kurser, var det en særlig fornøjelse at deltage i undervisning med tjekkerne og følge en undervisning, der ikke var skræddersyet til udenlandske studerende. På den måde opnåedes et reelt indblik i, hvad det vil sige at studere på universitetet i Tjekkiet. Overordnet var min oplevelse, at både det faglige niveau i undervisningen og kravene til afleveringsopgaven var højere end på de kurser, der blev udbudt specielt til udenlandske studerende.

Selvom Samuel Beckett begyndte at skrive drama temmelig sent i sit liv, kan man umuligt komme i dybden med det hele i løbet af et semester. Vi måtte da også koncentrere os om udvalgte stykker, og professor Pilny balancerede fint ved

selv at komme med forslag og samtidig være åben overfor de studerendes ønsker og indspark. I det hele taget havde jeg måske nok forestillet mig en undervisning, der var mere autoritær eller "tavlestyret", så jeg blev positivt overrasket over, hvor lydhør og inkluderende en atmosfære, der var i klasselokalet. Selvom Pilny er en virkelig kapacitet på området, var han mindre interesseret i, at vi diskede op med alle mulige indviklede teorier og avancerede læsninger af stykkerne; i stedet opfordrede han os til at være åbne overfor teksterne og skærpe vores sensibilitet i forhold til rytmen og billederne i Becketts sprog. Og endelig at sige til, hvis vi "gik i stå" visse steder.

Min afsluttende opgave handlede om bevægelse i tre af Becketts helt sene stykker, "All that Fall", "Rockaby" og "Footfalls". De tre stykker hører alle til de af Becketts stykker, han selv betegnede som: "Dramaticules" - korte minimalistiske tekst-scene koncenter, typisk med en enkelt person på scenen og meget lidt lys og bevægelse. Jeg forsøgte at beskrive, hvordan de kropslige bevægelser, der udspillede sig på scenen (hvilket typisk var meget få) korresponderede med rytmen og de bevægelser, der udfoldede sig i teksten.

For mig har dét at følge et så grundigt og kompetent kursus i Prag været en skøn mulighed for at få lov at fordybe sig i noget tekstnært. En mulighed, man ikke kan få i dag på Danmarks Biblioteksskole. At man så oven i købet kan gøre det, samtidig med man oplever at studere i en anden kultur og på engelsk, har bare været et plus. I forhold til mine interesser, er det Danmarks Biblioteksskoles faglige vægtning af det mere generelle, overordnede og strukturelle i kombination med et kursus som Beckett kurset i Prag, at uddannelsen til bibliotekar har sin store styrke. Derfor er dette lille indlæg også en kraftig opfordring til alle, der overvejer at tage et semester eller to på andre universiteter, om at tage udfordringen op. Især hvis man har særlig forkærlighed for specielle domæner eller er nysgerrig efter at stifte bekendtskab med andre måder at studere på. Det kan kun gøre én rigere på oplevelser og erfaring – og på den måde også til en bedre bibliotekar, vil jeg mene.

Aristocratic and bourgeois Libraries in the renaissance and baroque

Et bibliotekshistorisk perspektiv er nødvendigt, såfremt man skal arbejde i biblioteker. Det synes klart for de fleste. Derimod er det anderledes udfordrende at diskutere, hvilken bibliotekshistorie, der skal undervises i. Navnlige kan debatten blive hed, når man diskuterer folkebibliotekets rolle. I Prag blev min opfattelse af bibliotekshistorien således grundigt revideret. Den amerikanske lærebog, *The Story of Libraries*, ligger til grund for den opfattelse, de fleste dimittender fra Danmarks Biblioteksskole har af bibliotekshistorien. Urimelig kort fortalt, går den ud på, at hele den angloamerikanske folkebiblioteksbevægelse var en kraftpræstation, der var en af grundpillerne til etableringen af de vestlige demokratier. Et nærmere eftersyn på adelens og borgerskabets biblioteker i perioden efter middelalderen og før industrirevolutionerne, afslører et noget andet billede.

Adelens biblioteker var ikke en dekadent hobby, eller en slags censurinstitution, der skulle holde befolkningen stangen i uvidenhed. Tværtimod. Langt de største biblioteker var åbne for offentligheden, og de dele, der var censureret bort, var netop blevet til for at adelen ikke skulle ødelægge sit forhold til kirkemagten. Alene i Prag findes der talrige eksempler fra bl.a. Nostitz familiens kataloger, der demonstrerer et vovemod i at gøre viden tilgængelig for befolkningen. Selve fundamentet for adelens biblioteker er mere funktionelt, end man normalt gør sig begreb om. Mange overleveringer om dyrlægevidenskab (særligt heste), bygningskunst, lov, administration, historie og meget andet skyldes udelukkende adelens indiskutable behov for at have indsigt heri. Demokrati betyder folkestyre, og aristokrati betyder de stærkestes eller de bedste styre. For at kunne retfærdiggøre sig som adelig, altså som aristokrat (en position man kunne miste!), måtte man kunne bevise sit værd. Deri lå blandt andet evnen og viljen til at opbygge grundige, omfangsrige biblioteker, som kunne tjene hele administrationen og den lærde offentlighed.

Disse forhold marginaliseres i den angloamerikanske bibliotekshistorieskrivning, der hviler på et i Skandinavien uantastet, republikansk grundlag. Meget af fagets litteratur var da også til min store fornøjelse på fransk og tysk. Et flersprogligt udgangspunkt vil, i de fleste tilfælde, åbne for mere nuancerede verdensbilleder, hvilket dette fag er et tydeligt bevis på. Men at danske bibliotekarer behersker mere end et fremmedsprog lader jo nærmest til, desværre, at være et utopisk krav.

Borgernes biblioteker, der på grund af den teknologiske udvikling efterhånden lod sig opbygge, havde mere instrumentel karakter. Meget af litteraturen handlede således om dyrkning af afgrøder, eller havde forbindelse til borgerens laug. En meget udbredt titel var *Ars Moriendi*, som slet og ret handlede om kunsten at dø på en god måde. At døden indtræffer på mere ubelejlige tidspunkter kan umiddelbart synes mærkeligt, døden er vel altid ubejlig, men ikke desto mindre giver det, ved nærmere eftertanke, god mening. At få stillet i udsigt at miste livet midt i livet, når man mindst venter det, og ikke mener at have gjort det færdigt, rejser en uoverskuelig mængde spørgsmål. *Ars Moriendi* gav råd til den pestrante; sådan siger du farvel til dine venner, din samlever, dine børn. Sådan klargør du arven, det skal der stå i dine sidste breve etc. Man kan sige at det var en morbid, men relevant, udgave af Emma Gad. Værket nævnes ikke kun for sit opsigtsvækkende emne, den er et vidnesbyrd om verdensforståelse af bøgernes overlevering. Det viser os, at man i fremtiden også må have adgang til vore bøger, således at man kan få indblik i de livsbetingelser der var gældende for os.